

Лазар ТОМАНОВИЋ^{1, 2}

МОЈЕ БРАТСТВО (приредила Мирјана Ковчин)

У Боки су била братства исто као у Црној Гори. Свако братство имало је свога старјешину, који се бринуо особито за спољне послове. Ту долазе на првом мјесту женидба и удадба, с којим се братством спријатељити. Из Црне Горе сишао је у Боку ђед Вукадин са четири унука и снахом. Настанио се у Морињу. Славио је Никољдан. У Морињу је била парохијска црква Св. Јована Богослава, ког је славило најјаче братство Берберовића, у ком је поповска кућа. Ђед Вукадин је прихватио крсно име Јовањдан, а Никољдан је прислуживао. Кад су му унучад порасла, Јован се населио у Лепетанима на земљу конта Буровића. То је било негдје у VII³ вијеку, друга половина. Пород му се одао поморству, а само један је остао код куће за сваку спољну потребу.

¹ У оригиналном тексту је само наслов “Моје братство”

² Л. Т. је писао највероватније пре 1926. године, пошто у тексту, у поглављу које почиње речима “Тако је свршило капетанство Томановића” пише: “У нашем подмлатку имамо (...) једног инжењера агронома који свршава науке такође у Прагу”. То се односило на нашег оца Филипа, а он се са Мартом Хораковом венчао 1926. године већ као дипломирани инж. агроном.

С друге стране, како у тексту има и понављаног писања о неким догађајима, може се претпоставити да је писао током дужег периода, па да је заборављао да је о нечему већ писао. Ако је, на пример, писао 1925., тада је већ имао 80 година, и не би било чудно да помало заборавља.

Овде би могла доћи фуснота на фусноту: можда је и помало заборављао, али је писао целог живота - неколико дана пред смрт (1932.) написао је мали чланак “Народне вредности” за лист “Слободна мисао”. Чланак је објављен у тим новинама новембра 1932. Чланак је уписан у целокупни текст о породици.

³ У књизи “Бока” свештеника Саве Накићеновића, издатој 1913. године, пише овако: “Томановићи из Црне Горе, из близу Цетиња има 220 год. дошли, а славе св. Ераста и Олимпа”.

(Дакле, могао је то бити “из близу” XVIII век.)

До Лепетана у Доњој Ластви населио се Гашо, млађи брат Јовов на Перашкој Опатији. И његов пород се одао поморству. Тако је било седам поморских капетана Томановића, кад сам ја био приспио, да ме изведу по мору. Тада ми је отац био умро. У селу је била школа, најстарија по селима у Боки. Учитељ је био Кеко Бажигати⁴ и стари учитељ Мартинели, који је приправљао одрасле за наутику. Мени је дакле био учитељ Мештар Кеко. Из тога доба добро се сјећам прве моје напасти. Моја мати све је држала под кључем. Кад би што отворила, ја бих одмах завирио и што дотакао. У једној шкрабији, гдје је била бијела бјанкарија спремила је у једном неколико инглеских стерлинга, прву добит мог најсатријег брата. Стерлинге су стале у ћусику једна више друге, па се једна завукла у савијени ручник. Кад је мајка нашла да нема једне, промислила је да сам је ја узео па је то казала мештру Кеко да у школи распита, да ми није који старији ђак тај златник измамио. Учитељ строго стаде мене испитивати. А ја не знам ништа да му кажем. Запријетио ми је ако му послѣдне не кажем, да ће ме казнити најстрожије. Од страха сам се домислио, да сам се на понти (пристану испред куће) златником играо, па да ми је у понту пропао. Тако се ослободих (од оне) пријетње. Долази Петровдан, имендан мог старијег брата, и моја мати справља објед, позвавши и мештра Кека. Гости сједају за трпезу. Мој учитељ узима свој ручник, и из њега се покутура под таваљу онај златник. Тада ме стадоше сви миловати и моја мати ми даде златник, да купим што ми буде мило. А мој учитељ остаде постиђен што је онако ревносан био, јер му моја мати није рекла да ме страши него да распита старије ђаке знаду ли што за тај златник. Овај ми је случај у мом животу доста ваљао у напастима, које су ме сналазиле до министарске столице. Вазда сам вјеровао у побједу истине.

Моја мати остала је деветеро дјеце и уздржала је кућу најгостопримнију међу нашим кућама под туторством ђеда Шпира. Говорила је да се од никога није бојала као од њега. Мој тутор ме нудио да бирам с којим ћу Томановићем по мору, а мен је море удило него хоћу да учим за попа. То је било мило моме зету Катовићу из Рисна па ме повео код Владике, који се даље о мени старао.

Куће Томановића су у Лепатанима сачињавале братство најугледније у Боки у сваком обзиру. А говорило се да Томановићи уживају највише поверење код грчких бродовласника у Трсту. Два Томановића су се и оженили из тих кућа. Остали и првих бокелских кућа: Вукасовића, Милиновића, Ђурановића. Мој отац из Милетића. Био му вјенчани кум Ђуро Ђурановић, патријарх православних Срба. Мој отац који је путовао у Арбаније и Траче тако је поштовање уживао код Грка, да су га звали:

⁴ У тексту има више подвучених речи - тако је у оригиналу.

»... антропос«. У Трачу био је као дома у кући Салвароса која и данас постоји, што се прича. Оне Гркиње давале су тон међу осталим нашим госпођама. Нато како су наши капетани сви знали грчки, у друштву се грчки говорило, па се то мојој матери кривало, иако су оне Гркиње биле научиле да српски говоре. Оне су оставиле најљепше и

У Кримском рату савезници по мору удрили на Русију. Тада су бродови грђали благо. Грчко трговачко бродовље било је најбројније. Али с ниједан није из луке макнуо. Кад је Севастопуљ пануо у кући бродовласника којег је служио мој стриц Ђуро, било је као да је мртавац у кући. За трпезом сви скамењени. По обједу домаћин проговори моме стрицу: »Ето, паде Севастопол и ми ништа не помогосмо. Ми ћемо и даље бродове држати да гњију по лукама узалуд«. – Мој му стриц одговори: »Ви чините како знате, али тражите друга капетана, јер ја не могу служити савезницима«. Бродовласник уздахну и рече: »Имаш разлог, капет Ђуро, имаш разлог!« Па опет настави мртва тишина.

(Прецртано: И у Боки је било бродова по лукама, а мало је капетана из Боке служило по бродовима других народности.)

Поморство је подигло наше куће у Лепетанима у први ранг капетанских кућа низ обалама залива Столива, Прчања, Доброте и Пераста. У овом селу, или боље варошици, да не речем престоници мале републике, јер су јој припадала села такођер по обалама: Ђурићи визави Лепетана, Костањица, Стрп и Липци (?), осим опатије између Лепетана и доње Ластве и Верига између између Лепетана и Столива, земље, које су Немањићи даривали цркви Св. Ђорђа на оном острвчићу пред Перастом до оног другог, на коме је црква Госпе од Шкрпјела, чудо-творне византијске иконе, светилиште Бокелја без разлике вјере исто као што је манастир Савина. Ту у Перасту изучили су наутику први официри руске флоте, међу којима су били пашеног Цара Петра Великог и брат царичин. По томе се може судити какве су то капетанске куће биле и ко их није видио. Једном сам на пловидби говорио са једним ученим Босанцем Муслиманом, који се чудео чим су оне куће живјеле, па сам казао поморством. А од Лепетана до Пераста нема ни по сата чамцем.

Капетанство у Боки најпочаснија је титула, како мене ословљавају и данас »капетан Лазаре«, као исто што је Прчањ имао »капетана Вицка«, знаменитог љекара Верону, који је пратио Књаза Николу у Петроград, и »капетан Брка«, знаменитог адвоката који се и данас спомињу. На Прчању су били још два брата Луковићи, судица и лекар, али оба капетани. Више учених Бокелја није било. Од православних ја сам први био.

Друго су горштаци бокелјски: Кривошијани, Леданичани, Убљани, Оравчани Горњи, Побори, Брајићи, сасвим равни Црногорцима. Трећа

врста су земљорадници. Остали сви поморци. Лепетанци су имали »брацере«, врста лађе, којима су по заливу преносили дрва, клак, пијесак и друго потребито кућама. Било је и мрнара и добрих тежака на Већебрду. Њихово вино сво је у Рисан одило. Ришњани су били по превасходству трговци и Рисан варош трговачка. Ту су на пазар слазили Херцеговци и ближи Црногорци.

У Лепетанима су листом католици. Имају три цркве. Али су Томановићи уживали њихово поштовање и управо братску љубав. Сада нас је наука раселила тако да ја немам у очиној кући с ким живјети. Од пет брата, у тој кући немам него једну снаху са дјецом. Од другог брата само двије синовике, које су свршиле Университет и Трговачку Академију у Биограду. Војна дужност је Боку раселила, па по њој странци уживају.

У цијелом српском народу нема Томановића, што се није из Цуца раселило. Ја сам одавна тражио по различитим листовима и претплатницима књига, па нигдје не нађох Томановиће, осим у Херцеговини и Србији поријеклом из Црне Горе.

Живко Томановић се потурио да свети једном братству, које било у крви са његовом кућом тако да су у њој остала само дјеца. Кад је Живко одрастао, сашао је у Ораовац, да купи што му треба да прослави Крсно име Никољдан, који долази у Божићне пости. На путу га сретe један од оних крвника па му проли вино и ракију што је у мјешинама носио. Кад је дома дошао убио је вола и крсно име омрсио па у Клобук ускочио, и отола се насјекао црногорских глава. О томе има и Народна пјесма.

У Папафавиној збирци наших грбова у Задру нашао сам грб Томановића. У савјету последњег краља Босанскога био је један Томановић од Усоре. За вријеме Пећког Патријарха Јована био је они Сабор у Кучима, на ком су били прваци свих наших покрајина, који су били одлучили да преко Црне Горе набаве оружје. У Цуцама постоје традиција да су Томановићи дошли из Цуца. Кучима није било од потребе да ускачу у Цуце, који су були у трајном рату са Турцима, јер су Кучи од њих мирно живјели као њихови сусједи Арбанаси. Тако ја закључујем да су могли у Црној Гори остати, ако је који Томановић на том сабору био, па се не могао својој кући повратити. И тај је могао у Цуцама прво братство основати, јер братство Томановића спада у оне седам Брастава, која су била на челу Црне Горе прије Владике Данила. У »Горском вијенцу« Вук заузимље пристојно мјесто; а Владика Раде сматрао је Никца Томановића као другог Обилића.

Марко Томановић, један од првих из Лепетана био је гусар, који је штедио бродове, на којима се српски језик чуо. И млад завршио је

своје дане на (га)лији млетачкој. Има предање да је у⁵ био саградио једну црквицу.

Брат ми Божо, као најмлађи официр на Лојдовом пароброду Медузи, спасао га је од монсона, који влада неко вријеме на Индијском океану. Камадант је телеграфао управи Лојда у Турсту: «Тенту Томановићу дугујемо живот Медузе и наш». Инглиски листови су тај догађај прославили као уникум у поморству. Кад се била изгубила свака нада, он је рекао ја ћу поћи да тражим на обали Малабара (гдје хијене чекају да прождеру што живо), нећу ли наћи који пароброд у Мормагау, гдје се почела градити лука, него ко ће са мном«. Прво се појавио један момак из Сплета, па један по један до дванајест. Собом су били понијели оружја и хране, па на једно кренули. Мени је писао: »чијем гдје ме дозивљу, а ја се не смијем окренути држећи крмило.« Послије два сата повратио се са једним инглеским паробродом, који је спасао Медузу, повакавши је Мормагау. Али је ту имала доста штете због своје величине а малог простора у тој тек започетој грађевини луке. У нашој кући сачувана је слика на платну од једног маринског сликара тршћанског још стоји усидрена у валовима бијесног монсона колосна »Медуза« па се на крми сакупили сви морнари и путници пратећи погледима лађицу, како је на једно урагано понесе на обалу гдје их гладна звјерад чекају, а можда и спасе свих њих.

Још имам једног рођака капетана Митра Томановић, близу деведесете, које га је у сред Атлантика спасао с брода тонећег наљегавши други брод. И другог рођака, мало млађег од мене, капета(н) Шпира Томановића, у пенсији Лојидовог паробродског друштва, које је припало Италији. У дирекцији тога друштва, братанић Митров, капетан Иван Томановић, у Трсту служи као Лојидов чиновник. Два брата Митрова, оба капетана, утопили су се у Црномом Мору са својим бродовима. Од осталих Томановића само су три у дубокој старости завршили своје дане у својим кућама, а три прије времена. Само један оставио је своје кости на једном острву у Индијанском океану.

То је био капетан Кирјак (Ћирјако), који ме на крст држао. У цвијету своје младо- путујући у Трач да прими заповјед једног великог брода, који се налазио у Инглеској, потражио ме у Задру и охрабрио ме да и даље добро учим, па да ће ми послати златни сат. Брод је из Инглеске кренуо околу Африке – још није био прокопан Суецки Канал⁶ – у Индијански океан. Путовао је три мјесеца, па је остало за хране само месо из соли.

⁵ Овде је изостављена реч. Међутим, на последњој страни текста, у претпоследњем пасусу поново је Л. Т. писао о Марку и ту говори да је то Пола - Пула. Пасус почиње: "Из ових Томановићах први је помац био гусар"

⁶ Градња канала завршена је новембра 1869. г.

А младоме капетану требала је друга храна, коју је захтјевала његова њежност, као младића не најбољег здравља, па је био ослабио. Кад су увидјели крај, брод је једрио по тихом океану, што је изазвало на броду велико весеље. Њима ће доћи у сусрет лађица са сваком храном. На броду је био Митар поменути да за шкирана а мој брат Теофило за капетанова собара. Капетан је справио Митра да спава, који је ноћу био на стражи. А он је сио на ивици брода (кавобанди) изнаде мора уживајући како како брод једри к тихоме пристаништу. Сунце је добро пекло. Капетан паде у море. Војска скочи. Баци чамац у море и успије да се спасе капетана. Али је он већ био мртав. Тако су га у Батавији сахранили. Можемо себи преставити жалост свих мрнара а особито Митра и Теофила. Кад је дошао у Лепетане црни глас, цијело село било је у великој жалости, а сва кућа Томановића као из једне куће да је настао, јер је он био њихов љубимац. Ко га је познавао свак је спомињао доброту и мушку лепоту његову. Па је Митар узео заповијед брода, покривши гроб свога рођака црном плочом са златним натписом.

Само један Томановић остаде у Змирни⁷ Задржа га једна љепотица, а он згодан као што може бити младић о чијој се мушкој љепоти прича. Био је саградио лијепу кућу, али му није дала љубав да је покријепа. Не имајући браће, дошла је у руке другог Томановића, који је покри, али у њој још нико не станује, јер је сматрају да је несрећна.

Тако је свршило капетанство Томановића. У нашем подмлатку имамо: једног коњичког потпуковника, који је свршио науке у Италији; једног професора, који свршио Универзитет у Грацу и другог професора који је свршио у Биограду; једног инжењера хемиског који је свршио науке у Прагу; једног инжењера агронома који свршава науке такође у Прагу;⁸ и једног техничара који учи на Универзитет у Биограду. Трудно да ће они свршити своју старост у Лепетанима. Тако је наука готово раселила Томановића браство. Једнога чекамо из Јужне Африке а једнога из Јужне Америке. Један се дао у трговину а један учи за геометра. То је све, што може нам уздржати име у Лепетанима. Мој најстарији брат Петар остаде у Аустралији и ако би се могао још дома вратити јер су Томановићи до сто година живјели, ако им која болијест није живот прекратила; а

⁷ На цедуљи-родослову која се налази у кутији (у орману у кући, у Лепетанима) уз оригинал текста "Моје братство" уз име Трипо пише: капетан, ожењен у Жмирну и тамо остао. Трипо је био син Ђуров, а Ђуро највероватније брат Симов. – Све то на основу те цедуље..

⁸ Говори о Филипу, свом унуку. Филип се оженио 1926, свакако пошто је дипломирао. Те године су он и Марта дошли у Југославију. Значи да је овај текст Лазар Т. писао пре 1926. (На основу тога могло би се можда још понешто закључити – текст треба читати и читати).

најмлађи брат Ђуро у Јужној Америци, ако се је пића оставио, може се још повратити; јер нам није глас долазио о њиховој смрти.

Напротив, један унук ђеде Вукадина, који се био населио у Ђеновиће, гдје је плодна земља његово потомство задржала, ту братство Томановиђа лијепо напредује. Ту обрађују сви земљу. А сувишак су прости мрнари. Све људи узорни. Један је данас Кнез сеоски. И ја се надам, да ће ту они и даље напредовати својим врлинама, јер су сви услови ту. Има и који по мало тргују.

Најљепши је дио Которског Залива онај тјеснац ће се приближују обале тако да се јутром чује славуј с једне на другу страну. Ту се обје зелене од обала до високих врхова; док су по осталом заливу између оних полуострва, једна страна застрта виноградима између ...мах маслиновах и костановах и дубравах, а друга је каменита, гола, стрмена и висока изнад прве плодне и питоме.

У оном тјеснацу је моје сеоце Лепетане. Мало повише обале био је ред поземљуша под једним шљеменом у којима су се моји предци родили. Камене су низ обалу куће градили. Али су о оним поземљушама остале двије наше сироте, које нијесу између збориле, али су једна другој у потреби прискакале. Биле су различите нарави. Стрина Јелена⁹ се старушила међу нама, а живјела о свом ручном раду и вртом а са остале земље имала је уља и дрва колико јој требало. Уз то је имала нешто пензије из фонда мрнарског Св. Никола у Трсту као у довица поморца. Ипак се тако достојанствено држала, да су се остали сељани ње чували. Једном сам је чуо гдје виче:

- Ја се не бојим ни ћесара кад му дециму платим.

Ми смо је сви држали као најстарију стрину. У празничне дане слазила би по нашим кућам. Мојој матери била је једини љекар, да је прође кад се што оћути. Као да јој руком дигне.

Била је тако правовјерна да није вјеровала календарима. Него кад би хтјела знати за који празник, слазила је код стрица Ђуре, да јој то каже из мјесецослова. Он је у Морињу код ујчевине прву школу учио па је имао још и часословац и псалтир.

Једног љета о феријама био је код мене Матавуљ. У авлији испод наранче нешто је писао. Она слази низ улицу изнад авлије, угледавши га

⁹ Ко је то? По ком основу стрина Л. Т. Или су је тако сви звали, као што је опште “дондо”? Могла би то бити Елена, рођена Лимбуши, жена Шпира Симовог. Живела је 85 година. Умрла је 5/17 новембра 1891. Сахрањена је у породичној гробници при цркви св. Неђеље. У црквеним књигама нема ни једног имена Јелена, већ само Елена па се може закључити да је у свакодневном говору називана Јеленом, као што је Јана у црквеним књигама вођена као Анна.

учини ми знак да јој изађем на прозор пред кућом.

- Који ти је оно што ти пише?

Ја јој одговорим.

- Дај му да ти препише онај мјесецослов капетана Ђура да га и ти имаш.

Други пут слази низ улицу и гледа моју снаху ђе ради нешто око цвијећа, па се мени обраћа:

- Што не речеш да гаје цвијеће што мирише, него некакво лудо цвијеће...

По међама око њезиног обора цвијетало само цвијеће мирисаво.

Један (Чех - реч је прецртана, изнад ње нејасно занатлија)¹⁰, који је био војник, па се оженио с једном Грбальком. Кад му је жена умрла, оставила му је једну ђевојчицу крштену у православној цркви. С њом је дошао у село и ту се оженио из католичке куће повисоко у Илиће.

Стрина Јелена то дознаде. Па иде у Илиће код једне блиске познате куће да посједи с работом у руци. Сваки пут дозивала ону дјевојчицу и вазда јој штогод пружа из шпага. Она је милује и ђевојчица јој се радује. Дијете православно у католичкој кући! Она то не може допустити. Него иде код пароха свога, али он ништа не помаже. Иде чак у Котор код конзисторије. Ни то не помаже.

Она одлучи да је узме код себе. Најприје као за који дан. Отац јој иде за занатом, а маћеха се о њој и не брине. Дијете је ту проживјело и остало. Отац му се наврће, али га помајка задржава. Нека јој стоји за разговор. Она ће га пазити. И лијепим ријечима оца испраћа а дијете се радује. Помајка такође. Да је знала, да јој треба то и узаконити, отац можда шћаше и пристати. Тако је то изостало. А она је сматрала већ да је ту ђевојчицу присвојила.

Мој брат Теофил постаде главар сеоцки. Стрина Јелена се узда у њега. Отац долази да своје дијете прихвати. Она га не да, па не да. Дијете лијепо напредује. Научила је већ и бјечву плести. Зашто ћеш ми је одводити? Тако вријеме пролази.

Најзад отац, одиста потакнут од некога, долази и силом своје дијете одводи. Она дозивље Теофила, али се он не озивље.

- Нека, нека, доће Лазар с Цетиња!

Ово је тип каквих више нема. Ја сам се кајао што нијесам наћ обратио пажњу Матавулеву, да се истакла попут оних његових сликах из Црне Горе, уз које би лијепо пристала. И куд та срећа његова и наше књижевности, да је он остао на овим нашим странама, одакле црпио у

¹⁰ Чех – па је та реч прецртана. Можда је то “занатлија”, пошто даље пише о томе да “иде за занатом”

његовом књижевном раду и даље. Рекао сам “његова срећа”, јер то добро знам.

Капетан Ђуро

Капет Лазар и ја сам био. Ово је била највиша титула, која се од имена није одвајала у обичном говору. На Прчању су били капетан Вицко и капетан Брко, лекар и адвокат, више их у Боки није било. У Котору је био још један адвокат, али је он спадао међу чиновницима которским. Али сам ја био капетан Лазар и кад сам био прислушник на трибуналу у Котору и кад сам био на Цетињу. И мој брат је био капетан, који је живио код куће. Као дуђанџија. Јер је та титула одила фамилији. Кад сам био у младим годинама било је седам капетан Томановића, који су уријетко с мора дома долазили. Па су и са својим женама донекле чак до Америке једрили.

Капетан Ђуро је своју дугу старост у Лепетанима провео. Он је знао кад није било ни Србије ни Грчке, ни Бугарске ни Румунске, а кад се Црна Гора није ни бројила. Све оне кад су настале, у његовој памети слијевале су се уједно уз Русију међу осталим државама, јер је он пратио свјетску политику. Само га је иједила Бугарска кад се од Русије одвојила. То је био предмет о ком је највише говорио.

Сваку вечер пред иконама, пред којима је вазда канђела сребрна горјела на другом спрату молио се Богу за Русију гласно да се пред кућом чуло: Господи возвах тебе, услиши мја, услиши мја Господи!

Кад је био Кримски рат грчко и наше трговачко бродовље није служило. Ја се спомињем да су тада били усидрени под Лепетаним нав Катурића а на другој страни брик Ђурановића на Каменарима. Капетан Ђуро је вазда служио једну грчку кућу у Трсту, гдје је био негов брод усидрен. Свакога празника одио је на објед код прицпала. Кад ја пао Севастопољ у његовој кући било као да је мртац лежао. Обједовали су за пуном трпезом а да нико ријеч не проговори.

По обједу принципал дубоко уздахну и рече:

- Капетан Ђуро, што ћемо. Нијесмо могли стати на пут несрећи. А наши бродови стоје усидрени.

- Ви сте господар па ми нађите замјеника јер ја не могу.

Принципал мало ућута, па снуждено одговори:

- Имаш разло(г), капетан Ђуро, имаш разло(г)!

Кад је мир био закључен, тек тада бродови једра раздријењеше.

Рат 1876. затекао га је већ дома повучена. Ја му шиљем са Цетиња телеграфске вијести одмах из почетка, па кад престаде примати депеше,

посла пјешке мога брата Божа, који тад још учаше у Херцеговине наутику, да му кажем, што не могу телеграфом, тако је био забринут.

А пошто је и Русија заратила, кад би која барка из Котора или Рисна пролазила и посред тјеснаца, дозивао ју је питајући:

- Јесу ли Руси прешли Дунав?

А они у барци можда и не знаду да се то очекује.

Обично је излазио да сједи на своју понту (пристан) па се сви околу њега прикупљасмо. Он је вазда започињао разговор. Кад је Цар Никола издао манифест за разоружање и вјечити мир, стаде задовољан о томе разлагати. Па кад је свршио, ја нијесам могао ћутати, него наставих:

- Па лијепо. Сада можемо слободно из виска куће зеље садити.

Он се прокашља па ми одговори:

- Ма ја, Лазаре, мислим да ће се прије Босна и Херцеговина ослободити.

Њему нијесмо смјели противурјечити, па је тим био прекинут говор о томе.

Он је имао књига, које је читао, кад би сам био. Најмилија му је била: *Il mondo slavo*, тада с француског преведена. То је била еванђеља наших помораца. Али дође Устанак Кривошијана. Па је ту књигу изгорио! И није је могао прежалити. А имао је и пушчани зрна, па би узео које зрно и шетајући преко понте своје бацао у море да га нико не види. Такав је страх владао у Боки послје вјешања у Рисну Чучковића и у Будви Бороте.

Кад је књаз Никола пролазио на аустријском пароброду, он га је с прозора поздрављао махајући марамом, али изнутра да га не би ко видио са суха. Па би се иједио, како нема нико да га задржи, "е ће га, Бога ми, отровати!

Како је имендан Франца Јосифа долазио на Преображење, није одио на летургију, јер ће га поп Андро морати споменути. А био му је мио поп Андро, што вазда спомиње "православно" војинство, што у књизи нема, и што на пријеносу спомиње Императора, не именујући га. Зато га је вазда радо примао и гостио. Имаше вина са Сантурина па му једном изнесе на чесницу пуну чашу. А попу Андру бијаше мило вино али само кад би знао да је из Боке. Па му нали и другу чашу.

- Не могу, капетан Ђуро, е бих, Бога ми, на Каменаре грчки проговорио.

А домаћин га нуди осмехујући се да пије још колико може; и попи мало тек да му повољи.

Грчка му је мила била као Русија. Грчки су говорили сви капетани Томановићи. Два су била ожењена Гркињама из добрих кућах. Он је знао

говорити о јунаштву грчком по мору у рату за ослобођење Грчке. Тако су Томановићи били као нека колонија грчка. Моја се мати вајкала да јој се не мили наћи у њиховом друштву, јер су вазда грчки говорили кад би била која Гркиња међу њима, зато је мало из куће излазила.

Он није имао синовах, него је три шћери удао за капетане. Тако је једнога узео код себе, који био из Кртола, општине најдобростојније и зато најпростије, јер Кртољани нијесу одили по свијету ради зараде, него своје земље радили. И добро је учинио, јер је своје посљедње дане провео у сваком задовољству. Живио деведесет и седам годинах вазда трезвен при чистој и лакој ријечи. Требало је да смо сви около њега. Говорио је: “Ја сам доста видио, само ми је жао што нијесам видио Босну и Херцеговину ослобођену, а ти ћеш, Лазаре, то виђети!”

Издахнуо је лако исто као што се свијећа смири кад уље догори.

Још нешто о капетанству Томановићах. Говорило се да би и мачка Томановића нашла службу код грчких бродославниках у Турство. Такво су поверење Томановићи код њих били стекли!

Ћирјако, сасвим млад капетан, пошао је у Инглеску, да прими заповјед брода, који је имао около Африке поћи у Индијански океан. Путовање трајало неколико мјесецах, па се храна капетанска била истрошила. Није му оставало него само слано месо, што једу остали мрнари. А он нежног састава, врло млад, ком је требала друга храна, био је са свим ослабио. Најзад је био брод угледао Јаву, једрећи по тихом мору и прелијепом дану. Сад ће му доћи у сусрет лађа са сваком храном. На броду је било весеље. Шкривел је био Митар Томановић, који је сву ноћ био на заповијед. Капетан га је послао да мало спава, јер ће вас дан будан бити. А он је сио на каобанду изнад мора уживајући како брод лијепо једри по сунчаном розопеку. Капетан паде у море. Хитри мрнари бацише чамац у море и ухватише га. Али је он већ био мртав. Обрадише око њега колико су знали, али све узалуд. Општи плач и кукање. Сваки за њега дао би свој живот, тако су га силно љубили. Они нијесу имали ријечи да његову доброту и своју жалост за њим. Сахранили су га протестанском гробљу и покрили плочом од црнога мрамора урезавши златом име његово.

Митар је продужио заповијед и довео брод у Инглеску. Он је још жив, па би требало њега слушати како прича о том тако ненадном догађају и тако дирљивом. Он је продужио заповиједати великим једрењачама све док нијесу пароброди замијенили их. Он је овим несрећним путовањем показао своју ваљаност, па му није било од потребе да полаже испит за капетана. О њему се причају чудеса како је срнуо напријед по форталима, кад су сви други бродови тражили спас по лукама.

Мој брат Божо био је чекелта на Медузи Лојидовој, којој се машина поквали, те је Монсон гонио на обалу Молагрена, гдје су их хјене чекале. Сву ноћ су пушта(ли) ватромете, неће ли ко доћи да их спасе. Кад је дан освануо командант је сазвао савет свих мрнара и путниках. Брод још задржају сидра. Једра ништа не могу помоћи против тог бијесног вјетра, који сваке године туда влада по три мјесеца. Сви се слажу да ту остану, неће ли који други пароброд навести. Мој брат устаје. “На пустој обали Малабара Портогасци (п)очели градити луку Мормагдо. Ја идем да видим неће ли ту бити који паробродић. Ко ће самном!” Командант је био Бокелъ Жбутега. Сузама говори о том херојском само пожртвовању. Први се истакао један младић из Сплџета: “И ја идем!”. За њим један по један десет младића. Укрцавају (?) спасавајућу оружје и хране. Па крећу на једру благосо седамдесет људи, који спасења чекају. Мој брат крмани. Чује где га дозивљу. Не смије се обрнути да погледа Медузу, јер су му очи упрте у једру. Двије уре тражио је Мормагау. И нађе се и ту један инглески пароброд. Али су они већ изнурени. Инглези су их сукли и дуг(о) трљали спиритом па их преобукли и око њих радили да се окријепе. Па је Инглез кренуо и довукао Медузу у луку. Али она није могла уљести а да јој крма не пострада, јер се лука тек почела градити. По законнику поморском инглеском параброду одила је половина вриједности Медузе и њеног товара. То је Лојид тражио одштету што је Медуза претрпјела у луци. А мом брату, за ког је командант телеграфисао Лојду: “Живот наш и Медузин дужни смо Томановићу, Лојид му је дао једну хиљаду фиорина, и другу хиљаду да подијели његовој дружини. Брат ми је писао: ”Да му игдје добити кору хљеба. А влада га је Крстом за заслуге.¹¹

Тада је био на Цетињу Ризос, Грк с Малте, који је примао инглеске листове. И он ми је казивао што доносе о том догађају. О мом брату писали су да таквога самопожртвовања није још било у поморству. Отуда је мало помало вид изгубио па и памећу оболио. Свршио је у једном санаторијуму Трсту. Био му је спровод прве класе о његовом трошку. И ту се Лојид показао како је гледао наше људе, који су га развили до толиког угледа међу осталим друштвима.

¹¹ О томе ми је причала и баба Росанда. Како је један Томановић учинио велики подвиг на отвореном мору и да је за то добио велико признање. Причала ми је то највероватније у оно време њене болести када смо код ње дежурали даноноћно на смену. То би моле бити године пре земљотреса, дакле почетак седамдесетих. Сећам се добро тога. Тих дана смо на смену Беба, Јелка и ја дежурале код бабе. Морала је да ноћу на одређене сате узима лекове.

Из ових Томановићах први је поморац био гусар. У оно доба Оцињани су имали релативно доста велико бродовље чувено по његовој алкавлости и по смјелости и вјешти мрнарској. Одиста га је то потакло да против њих гусари, јер он није нападао на бродове гдје се чула наша ријеч. О њему се прича следећа авантура. Кад је једрио низ Пуљу, у једном селу на обали била је нека свечаност па ту сврати. Између осталог изађе један голи атлет изазивајући ко ће се с њим похрвати да га обори. Марко – тако му је било име – ухвати се с њим и послїје дугог хрвања обори га под собом. Атлет је био машћу измазан. Види да ће се из рука измаћи, па па га руком за уста задржи и атлету разбуца уста обли га крв. Присутни скочише против њега, а он потрча на своју лађу и трчећи уграби једног ђетићка и с њим одплови и дома га доведе. Под Лепетане дође млетачкапа да ослободи то дијете с пријетњом да ће пуцати из лубарде. И тако дијете ослободише. Млечићи некако заробише Марка и ставише га на галију. Изгледа да им је и ту додијао, па га затворише у тамницу у Истрији. Ту су га наши походили. Он им се жалио само што му оста закопано благо на острвцу Цириготу, па их је упућивао да то благо потраже. О њему се још прича да је код Поле¹² оградио једну црквицу.

Он је имао једног брата по имену Крила, који је мирно дома земљу радио, па је некаквом машћу невјешт ослијепио, тако је старост своју провео као самац у кући. Али су га по лијепом времену изводили дјеца на обалу гдје је по цио дан сједио и дјецу чувао да се које дијете не утопи, дозивајући их по имену да их Рођаци су га на измјену по неђењу дана хранили и кућу и њега у реду држали. А имао је и двије сестре удате, које су га пазиле. Његова је кућа остала празна, па су у њој Томановићи на измјену пекли ракију. То је и данас остао њихов комун.

АНТРОПО (грч) – предметак у сложеницама са значењем човек

БЈАНКАРИЈА – веш, бели веш

БЈЕЧВА - чарапа

ВИСАК – узвишење

ДЕЦИМА – десетак – десетина прихода од имања

ИЈЕДИТИ – једити

КЛАК – вапно, креч

КОМУН – заједничка имовина

КОНЗИСТОРИЈА- врховна духовна власт

КРАЈ – обала; копно

МЈЕСЕЦОСЛОВ – црквена књига у коју су животи светаца унети по календарском реду; ред имена светаца у црквеном календару

¹² Италијански назив за Пулу

НАВ – некадашњи ратни брод
 ОБОР -
 ПРИСЛУШНИК – судски приправник
 ПСАЛТИР – књига псалама (као део Библије) школска књига,
 уџбеник из кога се некада учило читати
 СТАРУША – старица
 СТАРУШИТИ – ?
 ТРИБУНАЛ – суд, судско веће
 ТРИБУНАЦ – припадник суда
 ЋУСИК -
 УДИТИ – шкодити
 ФОРТАЛ -
 ЧАСОСЛОВАЦ – књига молитава, лекција и песама за свештенике;
 бревијар
 ЧЕКЕЛТА – најмлађи официр на броду (?)
 ШКРАБИЈА – кутија; фијока
 ШКРИВЕЛ – писар
 Препис списа “МОЈЕ БРАТСТВО” УРАДИЛА ЈЕ Мирјана Ковчин
 рођена Томановић.

ДЕО РОДОСЛОВА

Лазар Андрије Томановић рођен на Лазареву суботу 1845. у Лепетанима – умро 2. новембра 1932. у Херцег Новом. Сахрањен на Савини. Његова жена: Петрослава од оца Марка и Нене Радуловић, рођена 1857¹³. вероватно у Перасту. Умрла је 1880. у Херцег Новом. Сахрањена је на Савини.

Росанда Лазара Томановић рођена је у Херцег Новом 31. маја 1880. Удата за Шпира Томановића рођеног (родитељи Росанда и Филип)у Лепетанима 4.09.1867. Венчани у Лепетанима 13. фебруара 1899. Умрла је у Лепетанима 22. јула 1981. Сахрањена је код св. Неђеље, Јошице.

Милутин Лазара Томановић рођен је 1877. вероватно у Херцег Новом – умро у Београду 21. маја 1940. – сахрањен је на Новом гробљу у Београду. Његова жена: **Ирина Александровна Томановић**, рођена Апухтина (родитељи Варвара Петровна и Александар Николаевич), рођена у Петербургу 30. јула 1895. – умрла у Риједи 23. априла 1971. Венчана са Милутином 1. септембра 1913. у Петербургу.

¹³ У матици рођених 1814. по породичним листама. уписан је датум 24. август 1858. На надгробном споменику на Савини уписано је: 1857-1880..

Петрослава Ирине и Милутина Томановић, рођена је јула или августа 1914. највероватније у Петерсбургу. Крштена је 1. септембра 1914.

Филип Росанде и Шпира Томановића рођен је у Лепетанима 30. новембра 1899. – умро у Београду 30. октобра 1959. – сахрањен је на Новом гробљу у Београду.

Петар Росанде и Шпира Томановић рођен је у Лепетанима 23. марта 1903. – умро је у Котору (у болници) 27. јула 1971. Сахрањен је код св. Неђеље, Јошице

Жена Петра Ш.Т. – Мариела – преудата Бановић – умрла 1991. – сахрањена је код св. Неђеље, Јошице.

Десанка Шпире Томановића рођена је на Цетињу 15. новембра 1905. – умрла је у Лепетанима 7. маја 1944. године – сахрањена је код св. Неђеље, Јошице.

Павле Шпире Томановић рођен је у Лепетанима 24. августа 1907. – умро је у Лепетанима 4/19 марта 1973. – сахрањен је код св. Неђеље, Јошице.

Невенка Шпире Томановића рођена је на Цетињу 6. маја 1912. – умрла је 14. априла 1998. у Београду. Сахрањена је код св. Неђеље, Јошице, 28.07.1998. године.

ТОМАНОВИЋИ – ПОТОМЦИ ЈОВА - ИЗ МОРИЊА

Симо

Шпиро – умро 1872. – сахрањен код св. Неђеље, Јошице

Елена, рођена Лимбуши, жена Шпирова – умрла 1892. – сахрањена код св. Неђеље, Јошице.

Филип – син Шпира и Елене - рођен 1833¹⁴. - умро у Херцег Новом 11. априла 1914.¹⁵ – сахрањен код св. Неђеље. Његова супруга: Росанда,

¹⁴ Ово је податак из пореских докумената. Међутим, у матици рођених од 1814. до 1935. по породичним листама у цркви св. Неђеље као година рођења уписана је 1832.

¹⁵ Податак из документа “Уредовно посвједочење у сврху укњижења” од 31. децембра 1921. године Кр. Котарског суда Котор (округли печат писан латиницом и ћирилицом). Текст је осим назива документа, штампаног, писан руком, лепим калиграфским рукописом.

Исти датум наведен је и у документу “Исплатни налога” од 17.04.1924. издат у Дубровнику од Финансијске дирекције Дубровник, односно К. Р. Пореске управе Котор. То је био налог за плаћање пореза (пристојбе) на заоставштину за непокретности и покретности, као и на име школског доприноса. Порез су плаћали Шпиро и Илија Ф. Томановић. (Где се све могу наћи важни подаци!)

рођена Мрша¹⁶ умрла у Лепетанима 1891. - сахрањена код св. Неђеље, Јошице.

Ана - Филипа Ш. Т.– рођена је 25. јула 1866. - удата Доманчић – умрла 1953. (вероватно у Сплиту).¹⁷

Шпиро Филипа Ш. Т. – рођен 4. септембра 1867¹⁸. у Лепетанима – умро је у Котору 28. марта 1932.¹⁹ Сахрањен је код св. Неђеље, Јошице

Илија Филипа Ш.Т.– рођен 20. јула (1. августа) 1873. , умро у Лепетанима 24. марта 1953. – сахрањен код св. Неђеље, Јошице.

Елена Филипа Ш. Т. – рођена 24. октобра/5. новембра 1876. Њен супруг: Др Душан Гузина. Умро је 24.²⁰ септембра 1953. године.

Ђириако – син Шпира и Елене – утопио се за време пловидбе – сахрањен на Јави 1862. године.

ТОМАНОВИЋИ - ЈОВО- СИМО- СПИРИДОН – родослов

Родослов је састављен на основу тета Мациног причања и њених текстова о породици које је диктирала у периоду 1990-1998., докумената у кући у Лепетанима, као и црквених књига, посебно матичних књига рођених, венчаних и умрлих и матичне књиге по породичним листовима /” НАЗНАЧЕНЬ ЛИЦА КОЈА САСТАВЛЯЮ ПОРОДИЦУ”/ при цркви св. Неђеља – Јошице.

¹⁶ У крштеници Илије Ф. Томановића пише: мајка Росанда рођена Мерша.

¹⁷ Ово на основу писама саучешћа баби Росанди поводом смрти њеног девера Илије. Ту се говори о томе, у контексту, да је Ана умрла недавно. Писмо су писале Анине унуке, 1953. године живеле су у Сплиту. Син Ане Доманчић живео је, или живи, у Београду.

¹⁸ Подаци из извода 5/17 октобра 1887. Извод је својеручно написао и потписао парох Андрија Балић. Округли парохијални печат (вероватно воштани, пошто је остао само траг) делимично читљив: ПАР. ВОСКРЕС. ХРИСТОВА. Св., Неђеља – Јошице.

¹⁹ Умро је у болници у Котору. То се види из документа – (молбе или одобрења) Илији Ш.Т. да се дозволи пренос и сахрана покојника на св. Неђељу.

²⁰ На основу сачуваних телеграма саучешћа који су стизали 25.09.53. закључила сам да је умро 24. 09.53. Требало би некако проверити, можда у Луки код Илије Стевовића.

(То сам писала још у мају 2000. године).

У књизи – Матици умрлих 1945-1984. (прегледала на св. Неђељи у јулу 2001.) је податак о његовој смрти – умро је 23.09.53. !

(Фуснота на фусноту: Нисам узимала у обзир да је тада пошта ишла спорије, а можда је 24. септембра 53. била недеља – пошта свакако није радила недељом).

И мат. књига при храму Вознесења Господњег у Топлој – Херцегнови. Као и малог²¹ и великог родослова “Томановићи – Андрија и Јана” који је јула 1998. године дао Милојко Билбија.²²

ЈОВО – кмет перашки - нема ближих података.²³

СИМО - син Јовов - нема ближих података.²⁴

ПЕРО - син Симов. Код Пера се грана породица на сина Ника и после његови синови: Косто, Петро, Славомир. Нема ближих података

САВО - син Симов. Код њега се породица грана на сина Сима и Нема ближих података.

СПИРИДОН - син Симов, рођен је 9. децембра 1788., умро је 7/19 октобра 1872. сахрањен је у гробници на гробљу при цркви св. Неђеље - Јошице.²⁵

ЕЛЕНА - супруга. Њени родитељи: Кирјако Лимбуши и Анђе Ђелуши, рођена је 19. маја 1806., умрла је 5/17-II-11.1891., сахрањена код св. Неђеље.

ЕЛЕНА - кћи, рођена је 10. јуна 1827., умрла је 16/29 децембра 1905.

ФИЛИП - син²⁶, рођен је 13. септембра 1832., умро је 11. априла

²¹ “мали” родослов због величине папира (½А4), у суштини веома драгоцен и богат подацима. Саставио дондо Илија, тј. капетан Илија Филипа Томановић. У родослову су уписана само имена, без датума. Само на једном месту, некако издвојено, уписано је: Ђеде Лазар 1845. и на другом: Теофило-Ма 1848.

²² Родослов није саставио сам Милојко, већ га је добио од некога из породице. Овај родослов није потпун, писао га је неко ко није сасвим добро знао о породици – упоређујући са матичним књигама може се видети да најчешће редослед по годинама старости није доследно уписан. Баш код Марине подаци нису потпуни, недостаје име пете кћери. Али, треба узети обзир да су они живели у Кумбору, а родослов је очигледно писао неко у Лепетанима. Можда чак неко од млађих, па није могао знати све. Свакако хвала томе непознатом нашем рођаку што је саставио овај родослов. Када се мало погледа и мали родослов који је написао Илија Т. лепо се један другим може допунити.

²³ У малом родослову уписан је као први од Томановића

²⁴ Уписан је у малом родослову као син Јовов, а после њега Перо, Спиридон и Саво. Од Спиридона даље Филип, Тириако. На надгробној плочи ПОРОДИЧНА ГРОБНИЦА КАПЕТАНА ФИЛИПА ТОМАНОВИЋА, на гробници на гробљу при цркви св. Неђеље, као први је уписан Спиридон С. Дакле, Спиридон Симов. Ближих података о Симу нема

²⁵ У већини црквених књига уписано је тако: Св. Неђеља - Јошице

²⁶ О њој нема података у малом родослову. У мат књ по породичним листовима, у коју су накнадно уписивани подаци, писе: Елена пок. Спиридона Томановица. Па се може претпоставити да је она кћи Спиридонова.

У црквене књиге су накнадно уписивани подаци о лицима која су напр. венчана или умрла у другом месту, пошто су обавезно слата обавестења матичној цркви. Па

1914. године сахрањен је на гробљу при цркви св. Неђеље.

РОСАНДА - супруга Филипова. Венчани у Топли 30. септембра 1862. рођена је 16. новембра 1845. Отац Мато Мрша, мајка Елена Мајина, умрла је 30 октобра/11 новембра 1891. Сахрањена је на гробљу св. Неђеље.

КИРЈАКО /ЋИРЈАКО/ - син. Поморски капетан, нема података о рођењу,²⁷ умро у Тихом океану, на прекоокеанској пловидби, вероватно 1863²⁸ године. Сахрањен је на Јави.

АНА – кћи, рођена је 25 јула/6 августа 1866. у Лепетанима, Живела је у Сплиту, умрла је у Сплиту, вероватно 1953. године.

СИМО ДОМАНЧИЋ – супруг Анин. Венчани у Котору 15/27.8.1888.

СПИРИДОН – син. Професор математике и физике, рођен је 23. августа/4. септембра 1867. у Лепетанима, умро је 28. марта 1932. сахрањен код цркве св. Неђеље,

РОСАНДА – супруга Спиридона - Шпире Ф. Томановића. Отац Лазар Томановић, мајка Петрослава Радуловић. Венчани у Лепетанима 1/13. фебруара 1899., рођена је 19/31. маја 1880. у Херцегновом, умрла је 23/10 јуна 1981. у Лепетанима. Сахрањена је код цркве св. Неђеље.

ИЛИЈА – син. Поморски капетан, рођен је 20. јула/1 августа 1873. у Лепетанима, умро је 24. марта 1953. сахрањен код цркве св. Неђеље.

ЕЛЕНА – кћи, рођена је 25. октобра/5. новембра 1876. у Лепетанима, умрла је 4 априла/28. марта 1951. сахрањена је у Рисну, на гробљу код цркве Манастира Бање.

ДУШАН ГУЗИНА – супруг Еленин. Венчани 14/24.11.1901. у Перасту. Лекар, рођен је у Перасту 1871., Умро је 23/10 септембра. Сахрањен је у Рисну, на гробљу при цркви Манастира Бање.

ФИЛИП – син Росанде и Шпира. Инжењер агрономије, рођен је 18/30 новембра 1899. у Лепетанима, умро је у Београду 30. октобра 1959. Сахрањен је на Новом гробљу у Београду.

МАРТА - супруга Филипова. Отац Јозеф Хорак, мајка Ана Петеркова. Венчани вероватно 1926. године у Добржиховицама. Рођена је 25. јула 1901. у месту Хрохув Тињец, ЧСР. Умрла је 23. јануара 1985. у Београду. Сахрањена је на Новом гробљу у Београду.

су тако уписани и њени подаци о смрти, али није наведено где је сахрањена. Можда је као удата добила друго презиме, али тог податка нема.

²⁷ Према тета Мацином причању и редоследу у малом родослову он је после Филипа. О њему говори тета Маца у тексту “Гроб без крста”.

²⁸ Умро је пред крај путовања. На пут је брод кренуо у септембру 1862.

ПЕТАР – син Росанде и Шпира. Електроинжењер, рођен је 12 марта/27 фебруара 1903. у Лепетаима, умро је у Котору 27. јула 1971. Сахрањен је на гробљу св. Неђеље.

МАРИ ЕЛЕН – МЕРИЕЛА – супруга Петрова. Отац Ђорђе Мандић, мајка Иванка. Венчани у, рођена је 2. јуна 1921. године у Галвестону, Тексас, САД. Умрла је 1991. године у Београду. Сахрањена је гробљу св. Неђеље.

ПАВЛЕ – син Росанде и Шпира, рођен је 11/24 септембра 1907. у Лепетанима, умро је у Лепетанима 4/19 марта 1973. Сахрањен је на гробљу св. Неђеље.

ДЕСАНКА – кћи Росанде и Шпира. Дипломирани правник. Рођена је 15. новембра 1905. на Цетињу, умрла је 7. маја 1944. године у Лепетанима. Сахрањена је код св. Неђеље.

НЕВЕНКА – Маца – кћи Росанде и Шпира. Професор књижевности, рођена је 6. маја 1912. на Цетињу, умрла је 4. априла 1998. у Београду. Сахрањена је 28.07.1998. код цркве св. Неђеље.

ВЛАДО БАЛАМИЋ – супруг Невенкин. Венчани у Шапцу 1952. године

МАРИЈА – кћи Марте и Филипа, рођена је 1. децембра 1930. Београду, умрла је 7. новембра 1997. године у Ст. Галену, Швајцарска. Сахрањена је у Ст. Галену.

JAN STARY- Honza – супруг Маријин. Венчани 5. новембра 1949. Брак разведен 9. јануара 1959. Рођен је 30. априла 1930. у Прагу. Умро је у Прагу ... 2004. године.

JAN - Jenda – син Марије и Јана, рођен је у Прагу 7. априла 1950.

МИРЈАНА – кћи Марије и Јана, Рођена је 18. маја 1955.

KORNEL NGUYEN VAN SANG – супруг Мирјанин, Венчани у St. Gallenu 1977. године.

JAN NAM STARY – син Мирјане и Корнела, Рођен је 12. јануара 1978. у St. Gallenu

NICOL STARI – кћи Мирјане и Корнела. Рођена је 13. априла 1979.

супруг Nicol
dete Nicol

ФРАНТИШЕК – Франц ХРДЛИЧКА – супруг Маријин. Отац Франтишек, мајка Хелена Коберлова. Венчани у Прагу 8. јула 1960. Рођен је 5. октобра 1932.

ТОМАШ – син Марије и Франтишка, рођен је у Прагу 5. августа 1961.

ROMANA ANGELIKA – супруга Томашова, отац Volfram Dieter Jonke, мајка Dina Konstantinia, рођена је у Бечу 5.03.1965. Венчани 17.октобра 1994.

BEATRICE – кћи Романе и Томаша, рођена је 17. априла 1998. у Бечу.

PAUL FILIP – син Романе и Томаша, Рођен је у Бечу 5. марта 2001.

ВЛАДИСЛАВ – син Марте и Филипа, рођен је 22. марта 1932. у Сиску.

ЈЕЛИЦА – супруга Владиславова. Отац Милош Ђорђевић, мајка Мила Мијовић. Венчани у Београду 1. октобра 1961. године.

ИВАН - син Јелице и Владислава. Рођен је у Београду 17. јула 1962.

НЕВЕНА – кћи Јелице и Владислава. Рођена је у Београду 26. августа 1965. године.

МИЛОШ – Миша – син Јелице и Владислава. Рођен је 17. фебруара 19688. у Београду.

ВЛАСТА – кћи Марте и Филипа. Професор класичне филологије, рођена је 1. септембра 1933. у Осијеку.

МИЛОВАН – МИЛЕ МИЈАТОВИЋ – супруг Властин. Економиста. Отац Бранислав, мајка Вукица. Венчани у Београду 21. јануара 1967. године. Рођен је 16. децембру 1935. у Суботици.

БРАНИСЛАВА – кћи Властина и Милованова.

Рођена је 25. октобра 1968. у Београду.

МАРКО – син Властин и Милованов. Рођен је у Београду 10. марта 1970. године .

МИРЈАНА – кћи Марте и Филипа. Дактилограф. рођена је 11. априла 1935. у Осијеку.

ГРУЈИЦА КОВЧИН – супруг Мирјанин. Машински инж. Отац Трифун, мајка Софија Бојчетић. Венчани 15. јула 1961. у Београду. Рођен је у Стапару 18. новембра 1934. године, Умро је 10. новембра 1983. у Београду. Сахрањен је у Сомбору.

ФИЛИП – син Мирјанин и Грујичин. Рођен је у Сомбору 7. маја 1962. године.

AGNIESZKA – супруга Филипова. Отац Wladislaw Piechowski, мајка, Ирмина. Венчани у Варшави 31. марта 1994. Рођена је у Варшави 9. априла 1969.

ИДА – кћи Агњешкина и Филипова. Рођена је у Варшави 19. септембра 1994.

МИА – кћи Агњешкина и Филипова. Рођена је у Варшави 17. јануара 1996.

ИВО – син Агњешкин и Филипов, Рођен је у Варшави 3. маја 2004.

НИКОЛАЈ – КОЉА – син Мирјанин и Грујичин. Рођен је у Сомбору 8. Октобра 1964.

МАГДАЛЕНА - **МАГДА** – супруга Николајева. Отац Јасек Ostrowski, мајка Ева, Венчани у Варшави 5. децембра 1989. Рођена је у Варшави 12.маја 1979.

ЉУДМИЛА – кћи Марте и Филипа. Дипломирани правник. Рођена је 15. октобра 1936. у Осијеку.

НИКОЛАЈ РЈАДЧЕНКО – супруг Људмилин. Инжињер. Отац Николај, мајка Ангелина Крајновић. Венчани 16. јануара 1966. у Београду. Рођен је у Загребу 16. фебруара 1934. Умро је у Земуну 14. септембра 1981. Сахрањен је на Бежанијском гробљу.

ЉЕВ РЈАДЧЕНКО – син Људмиле и Николаја. Рођен је у Београду 14. априла 1966.

МИХАЈЛО – син Марте и Филипа. Економиста за туризам. Рођен је 24. маја 1941. у Александровцу Жупском. Умро је 20. октобра 1997. у Прагу. Сахрањен је 3.11.1997. на Новом гробљу у Београду.

ВОЈИН – син Мериеле и Петра, рођен је 6.маја.1956. у Београду.

ЉИЉАНА – супруга Војинова. Отац ... Мирковић, мајка Стана. Рођена је 1956. године.

МИЛИЦА – кћи Љиљане и Војина. Рођена је у Београду 1980.

БОЈАН – син Љиљане и Војина. Рођен је у Београду 1987.

ТОМАНОВИЋИ – АНДРИЈА И ЈАНА

Родослов је састављен на основу тета Мациног причања и њених текстова о породици које је диктирала у периоду 1990-1998., докумената у кући у Лепетанима, као и црквених књига, посебно матичних књига рођених, венчаних и умрлих и матичне књиге по породичним листовима /"НАЗНАЧЕНЬ ЛИЦА КОЈА САСТАВЛЯЮ ПОРОДИЦУ"/ при цркви св. Недјеља – Јошице. И мат. књига при храму Вознесења Господњег у

Топлој – Херцегнови. Као и малог²⁹ и великог родослова “Томановићи – Андрија и Јана” који је јула 1998. године дао Милојко Билбија.³⁰

АНДРИЈА – нема ближих података.

У матичној књизи у којој је уписано венчање Теофилово – 19. новембра 1887. – код података о родитељима наведено: Андрија Томановић, бивши поморац, отац покојни. Такође и код венчања Боже, само се помиње као отац, без ближих података. У мат. књигама је његово име различито уписивано: Андрија, односно Андреја.

АННА – у породици Јана – супруга Андријина. Рођена је 30. марта 1814. Девојачко презиме Милетић, из Пенузице - Прчања. Девојачко презиме Милетић, из Пенузице, негде се наводи из Прчања. Умрла је 17/24 марта 1893.

ПЕТАР- син, Рођен је 29. јуна 1835.

СОФИЈА - кћи, Рођена је 7. јулија 1839. 24 априла/4 маггиа 1857. венчана са Матковић Андреом, писрем поморским, отац Матковић Адам, мати Липовац Марија, умрла је 28 јуна/јула 1864.

ЛАЗАР – син. Рођен је 19. априла 1845. у Лепетанима.³¹ Венчан са

²⁹ “мали” родослов због величине папира (½А4), у суштини веома драгоцен и богат подацима. саставио дондо Илија, тј. капетан Илија Филипа Томановић. У родослову су уписана само имена, без датума. Само на једном месту, некако издвојено, уписано је: Ђеде Лазар 1845. и на другом: Теофило-Ма 1848.

³⁰ Родослов није саставио сам Милојко, већ га је добио од некога из породице. Овај родослов није потпун, писао га је неко ко није сасвим добро знао о породици – упоређујући са матичним књигама може се видети да најчешће редослед по годинама старости није доследно уписан. Баш код Марине подаци нису потпуни, недостаје име пете кћери. Али, треба узети обзир да су они живели у Кумбору, а родослов је очигледно писао неко у Лепетанима. Можда чак неко од млађих, па није могао знати све. Свакако хвала томе непознатом нашем рођаку што је саставио овај родослов. Када се мало погледа и мали родослов који је написао Илија Т. лепо се један другим може допунити.

³¹ У “Политици” од 4. новембра 1932. у тексту “Живот и заслуге за српство Лазара Томановића” написаном поводом смрти Л. Т., наведено је: “Лазар Томановић родио се у Лепетанима на Лазареву суботу 1845”. А то је субота недељу дана пре Велике суботе, “Врбица”. Ускрс је празник са несталним датумом.

У матичним књигама при црккви св. Недеље налази се посебна матична књига у листовима: “НАЗНАЧЕНЬ ЛИЦА КОЈА САСТАВЛЯЮ ПОРОДИЦУ”. У листу 35. наведени су подаци о породици Томановић. Ту је уписано да је Лазар Томановић рођен 19. марта 1845. године. Да ли постоји могућност да је приликом преписивања, напр са римских бројева уписан март уместо априла? У ту матичну књигу по породичним листама подаци су уписивани касније, не одређеног датума када је неко рођен, венчан или умро. (То се може видети из посебног текста “Датуми” – преписаних података из матичних књига при св Недеље).

Петрославом Радуловић у Топлој – Х. Нови 10/21-I-1877. Умро је 2. новембра 1932. у Херцеговом. Сахрањен је на Савини, на малом гробљу испред храма.

ТЕОФИЛ – син. Рођен је 11. марта 1848. И његово име је различито уписивано: Теофил, односно Теофило. У црквеним књигама има пуно података о њему – венчање, рођење 13-оро деце. Умро је 27/14. фебруара 1913. у Лепетанима.

МАРИНА – кћи, сестра близнакиња Теофилова. Рођена је 11. марта 1848. године.³²

ХРИСТИНА – кћи. Рођена је 23. априла 1850. Њено право име је вероватно било Крстина, као што је био обичај тада. (Крстина, не Кристина).

МИЛИЦА – кћи. Нема података.

БОЖО – син. Рођен је 25. дец. 1853/6 јаноара 1854. Венчан са Маријом Гергкавац (Теркавац) из Дубровника 3/15 фебруара 1892.

БУРО – син. Рођен је 9/21 априла 1855.

ПЕТРОСЛАВА – супруга Лазарева. Рођена је 24. августа 1857. у Херцеговом. отац: Марко Радуловић, поморски капетан, мајка: Елена Мрша. Умрла је 9/21 јуна 1880. године у Херцеговом. Сахрањена је на Савини на малом гробљу испред храма.

МИЛУТИН – син Петрославе и Лазара, коњички официр, потпуковник. Рођен је 1877. године.³³ Венчан са Ирином Апухтином 1. септембра 1913. године у Петрограду. Умро је 21. маја 1940. године у Београду. Сахрањен је уз све војне почасте на Новом гробљу у Београду.³⁴

ИРИНА Александровна Апухтина - кћи Варваре Петровне и генерала Александра Апухтина Рођена је 30.

У Вечитом православном календару, Лазарева субота 1845. године је 19. априла.

У кући у Лепетанима нема докумената из којих би се могао видети датум рођења Л. Т. У матичној књизи рођених за годину 1845. при цркви св. Недјеља нема података о њему.

У цркви у Топлој – Херцегови не постоји матична књига венчаних за годину 1877. из које би се могли видети ближи подаци. (Приличан број мат. Књига недостаје, или је стање несређено. Свештеник ме је упутио на општину, пошто су својевремено преписиване књиге, а општина на Градски архив.

³² О њој нема података у књизи рођених за 1848. годину, као ни о Теофилу.

³³ Нема података у мат књигама при цркви св. Недјеља. Вероватно је рођен у Х. Новом. У Топлој није било ни књиге рођених за 1877.

³⁴ У документима у Лепетанима налази се мали албум фотографија са сахране

јула 1895. у Петрограду. Умрла је на Ријеци 27. априла 1971. године.

ПЕТРОСЛАВА – кћи Ирине и Милутина. Рођена је у Петрограду вероватно 1915. године. Венчана са Владом Осмаком, официром.

МИЛАН ОСМАК – син Петрославе и Владе³⁵

Дарко Осмак – син ... и Милана

РОСАНДА – кћи Петрославе и Лазара. Рођена је 31. маја 1880. у Херцеговном. Венчана са Шпиром Ф. Томановићем 1/13 фебруара 1889. Умрла је 23. јуна 1981. године у Лепетанима.³⁶

³⁵ О Милану Осмаку на интернету има пуно података – професор, писац, дечији писац

³⁶ У матичној књизи: “Умрла у 102 години, узрок смрти: старост”

Моје Браћство.

У Ботки су била браћства и као као у Гро-
ноу, Тору. Чакто браћство и мано је човек
слепјачику, који се спунду оводило за које
на оуевова. Иу гунаса на тровон рјачу мени,
да и гурба, с којим се браћством сирјачику.
Мо Гурба Тора саувао је у Ботки Гур Гур Кама
са саури у Гурба и сауахон. Науваку са у
моурику. Снабуо је Нуквога. У Гурпути
је била сауријана у Гурба Об. Гобакто,
зачава, коз ја снабуо најчаре Браћво Тар
Беробита, у Коу је оуовбака Нута. Гур Гур
Гур је бривбаку Нрва и на Гобакто, а Нур
Нур Гур је бривбаку Нурба. Као су му у асу
нараса, Гобак се насуо у Неволана
насуо му Коу са Буробита. Тароуа Моја
буно наје у Ек бривбаку Гурвоуба. Тароуа
се оуо оуоурику, а се мо јеже оуебао коз
Нута за сауку оуоурику.

Мо Неволана у Готкој Браћво насуо са Та
моу нају браћ Гобак на Герамкој Браћво.
Мо се и насуо оуоу оуоурику. Моу је
буно саури оуоурику насуо на Коу насуо.
Мо, Као сау ја буно бривбаку, га не насуо оу
моу. Моу ми је оуоу буно оурику. У сау ја бу
на насуо, најчарија оуебао у Ботки. У Гурба
је буно Коу Бривбаку и саури Гурба Нурба
Мо, који је бривбаку оурава за Нурбаку.
Моу је саура буно оурику насуо Коу. Моу
за сау сауоу са сауаку оурику моје насуо.
Моу је Моја нају саурикуа коз Моу.
Као буно оурикуа ја буно оуоу саурику и
моу сауоу. У једној саурику, моу је саура
буно нају саурикуа, буно је саурику у саурику
насуоу и насуоу саурикуа, оуоу саурику моу нају
саурикуа саурику. Саурикуа саурику у саурику једна
буно саурику, моу саурику саурикуа у саурику саурику
и . . . Моу насуо саурикуа саурикуа, саурикуа

